

IVN-MEDEDELINGEN DECEMBER 2019, NR. 36

In deze aflevering:

+ In memoriam Wim Klooster (1935-2019)

+ Komende evenementen

- ++ HSN-conferentie
- ++ Activiteiten Zuid-Afrika Huis
- ++ Achterbergsymposium
- ++ Bilderdijk-lezing 2019

+ Varia

- ++ Pas verschenen (I): *De Parelduiker* over Martinus Nijhoff
- ++ Pas verschenen (II): *'Ik denk nog het best met een pen in de hand'*
- ++ Pas verschenen (III): *Op reis!*
- ++ Pas verschenen (IV): *Eva Biesheuvel organiseert en doet*
- ++ Te verschijnen: *Het leven van een selfmade politicus. I.D. Fransen van de Putte (1822-1902)*
- ++ Schemerarchieven (36)
- ++ De werkbank (36)

1. In memoriam Wim Klooster (1935-2019)

Op 15 september overleed Wim Klooster, emeritus hoogleraar Nederlandse taalkunde aan de UvA, op 84-jarige leeftijd, [na een kort ziekbed](#). In de verschillende *obits* zijn kwalificaties te lezen als "beminnelijk", "bedachtzaam" (toen hij tijdens college eens - naar de smaak van het gehoor te - lang peinsde over een vraag werd even overwogen of er niet een dokter

gebeld moest worden), "taalbeschouwelijk", en ze zouden met gemak kunnen worden aangevuld met andere, als subtilist, taalmethodist, en het objectiefst:

generativist (al zou dat toen, maar ook nu, aan hem de nodige op aarzelende toon uitgesproken tenminste's en nota bene's hebben ontlokt). Hij trok de cirkel om de neerlandistiek, in het verlengde de taalkunde, breed: zachtaardige rebel in de jaren '60 met de introductiecampagne, samen met Remmert Kraak, rond Noam Chomsky's theorieën rond het bestaan van aangeborenheid voor taal, en de transformationeel-generatieve grammatica, resulterend in een boek dat "[verreweg het meest geciteerde taalkundeboek werd](#)", waarbij het middelbaar onderwijs niet werd vergeten - het boek *Je weet niet wat je weet*, geschreven met Marjolein van Dort en Jan Luif, uit 1975, is daar een *spinoff* van - ; romancier - voor zijn eersteling *Zonder het genadige einde* ontving hij in 1955 de Reina Prinsen Geerligsprijs (hierboven een foto van de prijsuitreiking, door P.J. Prinsen Geerlig, in de aula van de UvA); dichter; en, met graagte, interpretator van gedichten: van Achterberg, Andreus, Herzberg, Leopold, Lodeizen, Vasalis, maar ook Hooft - hoe dat uitwerkt voor een gedicht van deze karakteristieke exponent van de Nederlandse renaissance, waarbij de analyse uitwaaiert naar talen, geschiedenissen, actualiteiten, in een doorwrocht betoog dat begint met de provenance van de plaats waar in 1984 het P.C. Hoofthuis verrees, is [hier](#) te lezen - Wim heeft zelf de nodige malen gesproken en geschreven over de *close reading*-werkgroep waarvan hij jarenlang deel uitmaakte en die (niet per se alleen Nederlandse) gedichten analyseerde in *Café Americain*. Hij dacht er later met genoegen en iets van heimwee aan terug, zoals hij memoreerde in het levensbericht van zijn eertijds *collega proximus* Frida Balk in het *Jaarboek van de Maatschappij 2013-2014* (een voorproef is [hier](#) te vinden).

Zorgen om de tanende arbeidsmarktpositie van studenten en afgestudeerden Nederlands leidden in 1987 tot zijn bestuurslidmaatschap, al snel het voorzitterschap, van de Landelijke Vereniging van Neerlandici. Ik heb hem in die periode tot 2000, het jaar van zijn emeritaat, van dichtbij meegemaakt; ik was in die tijd secretaris van de LVVN, kantoor mogen houdend (of mogend houden) in zijn werkkamer in het P.C. Hoofthuis. Wim zat niet zelden op de eerste rij bij de serie middagen en avonden over bedrijfsmatig bezig zijn met of vanuit de neerlandistiek, toen afstuderende neerlandici allang niet automatisch meer een plaats voor de klas of voor de collegebanken konden vinden. Hij genoot - in stilte, ik heb zelden iemand tegelijk zo ingehouden én uitbundig zien glunderen - van het succes van zijn alumni die er dan toch maar in slaagden een waardige (en betaalde) professie te vinden, altijd met een goede bagage vanuit de studie "waar je je leven lang wat aan hebt". De neerlandicus dus als [<...>] Hij bleef, na zijn ambtelijk-ter-kimme-neiging, het vak volgen. In 2001 verscheen *Grammatica van het hedendaags Nederlands. Een volledig overzicht*, door Reinier Salverda gekarakteriseerd als "een zeer grondige en vernieuwende bijdrage aan de studie van de Nederlandse grammatica". Ook kwamen er de nodige boekbesprekingen uit (ook wel uit plichtmatigheid, wat het genre aankleeft: een studieboek dat hij maar van matige kwaliteit vond, zoals hij mij ooit mailde, werd grondig doorgespit op goede dingen, die er toch móesten zijn, "want ik wil niet als een ouwe brompot overkomen"). Voor *VakTaal* schreef hij een

groot aantal columns onder de titel "Grammatica voor de liefhebber". Tip voor de huidige redactie: heruitgeven!

Twee maanden na zijn overlijden. Ik mis: zijn vaderlijke adviezen, het bespreken van actuele kwesties in het vak, praten over katten, muziek en gedichten. En het een tijdje in *comfortabele* stilte samen mogen zitten (al of niet in de auto). Maar: *als je weet waar ik ben zoek me dan*. Een troost is dat heel veel van Wim om te beginnen op internet is te vinden, een mooie verzamelpagina biedt de [dbnl](#), waarbij het hem geamuseerd zal hebben dat hij kans heeft gezien *preuum* op te duiken in correspondentie in de *Nieuwe Gids* in 1886.

Guido Leerdam

Meer in memoriams van Wim:

[Hier](#)
[en hier](#)
[en hier](#)
[en hier](#)
[en ook hier](#)
[en als laatste \(een kleintje\) hier](#)

2. KOMENDE EVENEMENTEN

2.1. HSN-conferentie

De HSN-conferentie is een jaarlijkse conferentie over het onderwijs Nederlands in alle delen van Nederland en Vlaanderen, en op alle niveaus: primair en secundair onderwijs, beroepsonderwijs, hoger onderwijs, Nederlands voor anderstaligen. U kunt kiezen uit zeker tachtig presentaties. Bovendien kunt u op beide dagen de informatiebeurs bezoeken waarop Vlaamse en Nederlandse (educatieve) uitgevers en vakverenigingen hun publicaties voorstellen. De conferentie vindt om en om plaats in Nederland en Vlaanderen (Nederland in oneven jaren).

Het onderwijs Nederlands staat in de kern van elk onderwijscurriculum. En terecht! Is het niet via taal dat mensen betekenen en dus kennis – een niet onbelangrijk goed in onze kennismaatschappij – construeren? Binnen de HSN Onderwijs Conferentie Nederlands trachten de deelnemers in de vele bijdragen antwoorden te zoeken op de vaak complexe en moeilijke oefening die het onderwijs Nederlands met zich meebrengt, vaak in een multilinguale context. De HSN Conferenties Onderwijs Nederlands zijn een ambitieuze poging om kennis te construeren in een interactie van mensen uit de theorie met mensen uit de praktijk; in een confrontatie van onderzoek met theorievorming en empirie én in communicatie met leraren uit

diverse onderwijsniveaus.

De conferentie wordt in het format aangeboden dat haar 'groot' heeft gemaakt: een forum aanbieden aan allen die bij de ontwikkelingen van het onderwijs Nederlands in Vlaanderen en Nederland betrokken zijn en dat in alle omgevingen waarin en alle niveaus waarop Nederlands geleerd wordt. De evaluaties van voorbije conferenties leren dat precies de 'breedte' van de conferentie door de deelnemers sterk wordt geapprecieerd. Indien de doelgroep van HSN gedefinieerd wordt naar soorten van deelnemers, dan onderscheiden we leraren (op verschillende niveaus), ontwikkelaars, didactici, onderzoekers en studenten lerarenopleiding. Daarenboven is de conferentie uitdrukkelijk Nederlands-Vlaams, opdat wederzijds gebruik gemaakt zou worden van didactische ontwikkelingen, good practices en onderrwijservaringen.

Wanneer: vrijdag 22 en zaterdag 23 november

Waar: Hogeschool Windesheim, Zwolle

De website: <https://hsnconferentie.org/>

Het programma: <https://hsnconferentie.org/programma/>

2.2. Activiteiten Zuid-Afrika Huis

[ingezonden mededeling van Isabelle Vermeij]

Donderdag 28 november boekpresentatie: *Een Amsterdamse kinderemigrant in Zuid Afrika, 1858-1870*

In 2017 kreeg Fred Lotgering een bijzonder manuscript in handen: het handgeschreven levensverhaal van zijn overgrootvader Gerrit, die in 1858 als veertienjarige naar Zuid-Afrika emigreerde en daar twaalf jaar bleef. In zijn lezing gaat Lotgering in op de ontstaansgeschiedenis van dit waardevolle boek en gaat hij in gesprek met Ingrid Glorie, hoofdredacteur van 'Zuid-Afrika Spectrum' en correspondent voor 'Voertaal'.

Wanneer: donderdag 28 november, 19.30 u.

Waar: Zuid-Afrika Huis, Keizersgracht 141-C, Amsterdam

Toegang EUR 5,-

Opgave bij evenementen@zuidafrikahuis.nl

2.3. Achterbergsymposium

Bijna is het weer zover: de laatste zaterdag in november, de traditionele datum van ons jaarlijkse symposium. Wij nodigen u van harte uit. Net als vorig jaar zullen we voor dit symposium bijeenkomen in de *Mannenzaal* (tegenover Flehite), Westsingel 47, 3811 BB Amersfoort.

Wanneer: zaterdag 30 november, 10.30-15.45 u.

Toegang is vrij voor donateurs van het genootschap, introducées betalen EUR 15,-

[Programma](#)

2.4. Bilderdijk-lezing 2019

[ingezonden mededeling van Rick Honings, Universiteit Leiden]

Programma:

Maaïke Meijer: *'Triumf! ik ben voldaan, ik zal onsterfelijk zijn.'*

Dichter van dienst Maria Barnas brengt een ode aan Bilderdijk.

[Meer informatie over de lezing](#)

Entree slechts 5 EUR. [Reserveer nu](#)

Wanneer: vrijdag 13 december, 16.00-18.00 u.

Waar: Grote of St. Bavokerk, Grote Markt, Haarlem

3. VARIA

3.1. Pas verschenen (I): *De Parelduiker* over Martinus Nijhoff

[ingezonden mededeling van Uitgeverij
Vantilt, Nijmegen]

Het kind en ik. De jeugd van Martinus Nijhoff

Het leven van Martinus Nijhoff is voor een groot deel in nevelen verborgen, met name zijn jeugdijaren. Kort geleden dook een tekst uit 1912 op, waarin de 18-jarige dichter zijn leven schetst. Hoewel zijn woorden luchtig blijven wordt het duidelijk dat er grote moeilijkheden waren. Nijhoff-biograaf Bart Slijper onthult het document waaruit het beeld rijst van een jongen die er het beste van wist te maken.

Andere artikelen:

- Marianne Braun, *Het feministische toneel van Marcellus Emants*

- Hans Kleiss, *Het huwelijk met Gregoria.*

Maurice Gilliams en zijn gade

ISBN 9789460044717, paperback, 80 pagina's. EUR 13.50.

[Bestellen](#)

3.2. Pas verschenen (II): *'Ik denk nog het best met een pen in de hand'*

[ingezonden mededeling van KANTL, Gent]

Nieuw ontdekte oorlogsdagboeken van August Vermeylen

'Ik word vandaag 67 en vind daarin een aanleiding om weer een dagboek te houden', noteert August Vermeylen op 12 september 1939.

Dat deze Vlaamse schrijver, kunsthistoricus en politicus niet alleen essays en romans heeft geschreven, maar ook een verwoed dagboekschrijver is geweest, weten weinigen.

Dit is de allereerste uitgave van de drie schriftjes die de periode van de Tweede Wereldoorlog bestrijken. Ze werpen een licht op Vermeylens schrijverschap, zijn professionele netwerk, zijn omgang met vrienden en vriendinnen en het dagelijkse leven tijdens de bezetting. Bovendien geven ze een inkijk in de gedachtewereld van een artistieke geest en leidende intellectueel. Ze zijn helder en snedig geformuleerd, uitdagend en soms ontroerend. Deze egodocumenten zijn van groot belang voor de Nederlandse literatuurgeschiedenis en de politiek-culturele geschiedenis van België.

Bezorgd door Ruben Mantels en Hans Vandevoorde, met medewerking van Janna Aerts | EUR 39,50, ISBN 9789072474995 | hardback | 298 p.,

[Inkijken](#)

[Bestellen](#)

3.3. Pas verschenen (III): *Op reis!*

[ingezonden mededeling van Jan Noordegraaf, Stichting Neerlandistiek VU]

Op reis! Onder redactie van Małgorzata Dowlaszewicz en Jacek Karpiński. Neerlandica Wratislaviensia XXVIII (= Acta Universitatis Wratislaviensis No 3893). Wrocław 2018. De inhoud van deze aflevering, een reeks van bijdragen van het XII. Regionaal Colloquium Neerlandicum Wrocław 2017, is als volgt:

- Stefan Kiedroń, Woord vooraf, 9-10
- Małgorzata Dowlaszewicz en Jacek Karpiński, Op reis naar de kleurrijke wereld van taal, literatuur en cultuur, 11-13.

Taalkunde & didactiek

- Martin Konvička, *Want/omdat X* en de vaagheid van de linguïstische categorieën, 17-31.
- Jan Pekelder, *Iconische, taalkundige en pragmatische volgordes in het Nederlands. Met speciale aandacht voor het Frans*, 33-45.
- Milan Křiž, *Ruimte voor structureel gebruik van muziek en poëzie in het taalverwervingsonderwijs NVT in Centraal-Europa*, 47-61.
- Maarten Rombouts, *Een alternatieve reisgids als didactische werkvorm in taalverwerving - een casestudie uit Zagreb*, 63-77.
- Marketa Štefková, *Sociaal tolken in Centraal-Europa en de mogelijkheden van implementatie van modules sociaal tolken binnen de opleidingen Neerlandistiek extra muros*, 79-89.
- Muriel Waterlot, *Welke didactische aanpak voor vt-vertaalcolleges in het universitaire vreemdetalenonderwijs?*, 91-102.

Literatuur en cultuur

- Wilken Engelbrecht, *Zwermen mensen en véél water - Tsjechen over het Nederlands landschap*, 105-118.
- Andrea Nijenhuis-Bescher, *De 'Hollandse reis' en de Franse visie der Verenigde Nederlanden in de eerste helft van de zeventiende eeuw*, 119-134.
- Judyta Kuznik, *De rol van de Japanners bij het ontstaan van Nippon (1832-1858), de beschrijving van Japan door Philipp Franz von Siebold (1796-1866)*, 135-147.
- Aleksander Dokanović, *Transformaties van de Argonautenmythe in de roman Een vreemde stam heeft mij geroofd van Willem Brakman*, 149-163.
- Lucie Sedláčková, *Circulatie van Nederlandstalig toneel in Tsjechië, 1898-1989*, 165-181.
- Anita Srebnik. Theo van Doesburg, Vladimir Tatlin en de constructivistische reis naar de vierde dimensie, 183-202.
- Alexa Stoicescu, *Een labyrint voor onze tijd. Het metaverhaal van de metropool in Paul van Ostaijens grotesken*, 203-217.
- Sonja Dimitrova, *Identiteit en narratieven in Dit zijn de namen van Tommy Wieringa*, 219-

Discussie

- Frida Steurs, *Taal is Business! Over globalisering en toepassingen in de taalkunde*, 231-245.

3.4. Pas verschenen (IV): *Eva Biesheuvel organiseert en doet* [ingezonden mededeling van Jan Noordegraaf]

Bij uitgeverij Gingko te Leiden verscheen onlangs van de hand van Mary Eggermont-Molenaar (Calgary) een kleurrijk en rijk geïllustreerd boek over Eva Biesheuvel-Gütlich (1938-2018), de vorig jaar overleden echtgenote van de schrijver Maarten

Biesheuvel. Het is getiteld *Eva Biesheuvel organiseert en doet* en telt 195 pp. Aan de hand van bijdragen en foto's van vele kennissen en vrienden wordt een beeld geschetst van leven en werk van een buitengewoon actieve en aardige Leidse dame, 'de kapitein die het schip altijd maar weer op de golven drijvende weet te houden', zoals Maarten Biesheuvel het zelf eens uitdrukte.

Voor wie meer wil weten over het reilen en zeilen van de Leidse familie Biesheuvel is dit boek een onmisbare en veelal amusante verzameling van verhalen en anekdotes over een markante vrouw.

Mary Eggermont-Molenaar, *Eva Biesheuvel organiseert en doet*. Leiden: Gingko. ISBN 978-90-71256-71-4. Prijs € 25,00.

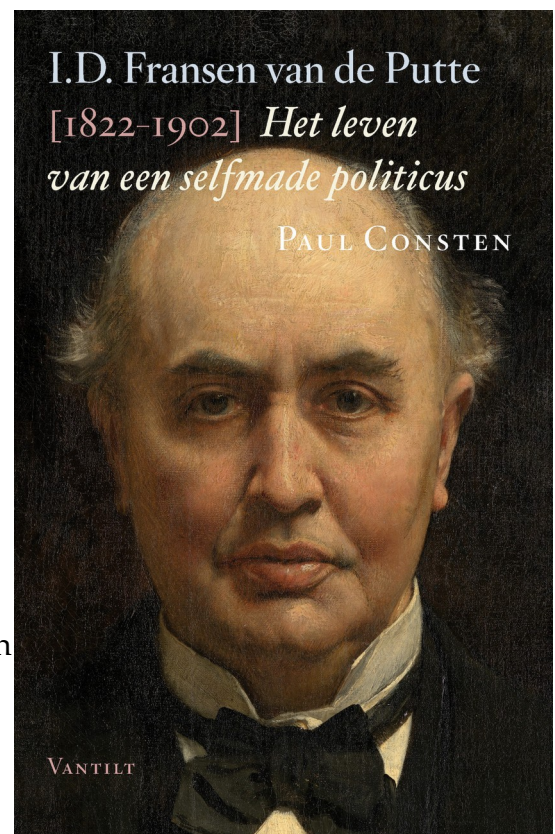
Voor bestellingen: info@jnoordegraaf.nl

3.5. Te verschijnen: *Het leven van een selfmade politicus. I.D. Fransen van de Putte (1822-1902)*

[ingezonden mededeling van Uitgeverij Vantilt, Nijmegen]

Hij was zeeman, de eerste Zeeuwse premier van Nederland, afschaffer van het cultuurstelsel, wegbereider voor een nieuwe generatie liberalen en trachtte Nederland te behoeden voor het uitbreken van de Atjeh-oorlog. In *I.D. Fransen van de Putte (1822- 1902)* beschrijft Paul Consten het onstuimige en succesvolle leven van 'jolly sailor', ondernemer en selfmade politicus Isaac Fransen van de Putte.

Na een leven als zeeman op Oost-Indiëvaarders en als suikerondernemer op Java, verscheen Isaac Fransen van de Putte in 1862 op het Binnenhof. Binnen een jaar was deze selfmade man minister van Koloniën – heel bijzonder voor iemand die zich pas twee jaar daarvoor weer in Nederland had gevestigd en geen afgeronde opleiding of politieke ervaring had. Hij onderscheidde zich tijdens zijn optreden in de Kamer, waar hij Thorbecke op geheel eigen wijze van repliek diende. De vader van de grondwet wist hier geen raad mee en trok zich een periode terug uit de politiek. Zo maakte Van de Putte de weg vrij voor een generatie jonge liberalen.

Daarnaast was de ontmanteling van het cultuurstelsel voor een groot deel aan hem te danken. Van de Putte schiep een moderne economische koloniale ordening, die tot

doel had de inheemse bevolking voor het gouvernement te winnen én Indië voor Nederland te behouden.

Paul Consten (1962) is historicus en werkzaam in het onderwijs. Daarnaast is hij staatsexaminator geschiedenis en maatschappijleer voor het voortgezet onderwijs. Hij publiceerde op het terrein van de sociale geschiedenis, de zeegeschiedenis en de koloniale geschiedenis. *I.D. Fransen van de Putte* is de handelseditie van zijn proefschrift, waarop hij dinsdag 19 november hoopt te promoveren.

ISBN 9789460044663 | 416 pagina's | gebonden geïllustreerd in kleur | €29,50
Verschijnt 19 november.

[Bestellen](#)

3.6. Schemerarchieven (36)

[Dat was toen in Alkmaar](#)

3.7. De werkbank (36)

[In het licht van de eeuwigheid](#)

==> Kijk ook altijd even in [Neerlandistiek](#) (het vroegere Neder-L)

IVN-leden lezen *VakTaal* [online](#)

Reacties, opmerkingen en bijdragen (en natuurlijk ook e-adreswijzigingen) naar

Guido Leerdam,

guidoleerdam@gmail.com

www.ivn.nl

Internationale
Vereniging voor
Neerlandistiek